

احکام

درس بیست و ششم: شکایات نماز

درس بیست و ششم: شکیات نماز

بعضی وقت‌ها بر اثر غفلت یا فراموشی در اجزاء و رکعات و یا حتی در خواندن اصل نماز شک می‌کنیم. هریک از این موارد احکام مخصوصی دارد که در این درس به بیان آن‌ها می‌پردازیم. قبل از ورود به اقسام شک‌های نماز، یادآور می‌شویم که اگر در نماز شک کردیم، باید کمی صبر کرده و فکر کنیم تا شاید به یک طرف از شک، گمان بیشتر یا یقین پیدا کنیم و الا باید طبق این دستورات عمل کنیم:

شک در اجزای نماز: اگر شک کنیم که یکی از اجزای نماز را انجام داده‌ایم یا نه، در صورتی که جزء بعدی را شروع کرده باشیم، به شک اعتنا نمی‌کنیم و نماز را ادامه می‌دهیم. ولی اگر هنوز جزء بعدی را شروع نکرده‌ایم، باید آن را انجام دهیم. مثلاً اگر بعد از سجده و قبل از شروع تشهد، شک کنیم که یک سجده به جا آورده‌ایم یا دو سجده، باید یک سجده دیگر انجام دهیم.

شک در رکعات نماز: اگر در تعداد رکعات نمازهای دو رکعتی و سه رکعتی مثل نماز صبح، نماز مسافر یا نماز مغرب شک کنیم و یا این‌که ندانیم چند رکعت خوانده‌ایم، نماز باطل می‌شود. شک بین یک رکعت و بیشتر از آن نیز از شک‌هایی است که نماز را باطل می‌کند. شک در تعداد رکعات نماز، فقط در نمازهای چهاررکعتی صحیح می‌باشد؛ که به چند مورد از آن‌ها که بیشتر از بقیه اتفاق می‌افتد، اشاره می‌کنیم:

اگر در نماز چهار رکعتی بعد از سجده دوم شک کنیم که در رکعت دوم هستیم یا سوم، بنا را بر این می‌گذاریم که سه رکعت خوانده‌ایم؛ سپس رکعت چهارم را می‌خوانیم و بعد از نماز یک رکعت نماز احتیاط ایستاده و یا دورکعت نشسته به جا می‌آوریم. خواندن نماز احتیاط برای رفع کمبود احتمالی نماز است. بنابراین در شک بین سه و چهار که احتمال می‌دهیم یک رکعت از نماز را نخوانده‌ایم، باید یک رکعت نماز احتیاط بخوانیم ولی در شک بین دو و چهار دو رکعت نماز احتیاط لازم می‌باشد. برای خواندن نماز احتیاط بعد از سلام نماز بدون انجام دادن کاری که نماز را باطل می‌کند برمی‌خیزیم و به نیت نماز احتیاط بدون اذان و اقامه یا به زبان آوردن نیت تکبیر می‌گوییم. سپس یک حمد بدون سوره به صورت آهسته قرائت می‌کنیم. بعد به رکوع و سجود می‌رویم و در صورتی که نماز احتیاطمان یک رکعتی است با تشهد و سلام نماز را به پایان می‌بریم. در مواردی که یک رکعت نماز احتیاط واجب شده است می‌توانیم به جای آن دو رکعت نشسته به جا آوریم.

شک‌هایی که نباید به آنها اعتنا نمود: اگر بعد از تمام شدن وقت نماز در اجزاء یا رکعات و یا حتی در اصل خواندن یا صحیح خواندن نماز شک کنیم به شک خود اعتنا نمی‌کنیم. کثیرالشک به کسی گفته می‌شود که زیاد شک می‌کند؛ مثلاً در یک نماز سه بار شک می‌کند. یا در سه نماز پشت سر هم مثل نماز صبح، ظهر و عصر شک کرده است. اگر چنین شخصی در رکعات نمازش شک کرد، در صورتی که طرف بیشتر نماز را باطل نمی‌کند، بنا را بر آن می‌گذارد و الا بنا را بر کمتر می‌گذارد. بنابر این هم در شک بین سه و چهار و هم در شک بین چهار و پنج، بنا می‌گذارد که چهار رکعت خوانده و نماز احتیاط هم لازم نیست. اگر کسی در رکعات نماز مستحبی شک کند بنا را بر بیشتر می‌گذارد؛ مگر آن که احتمال بیشتر باطل کننده نماز باشد، که در این صورت بنا را بر کمتر می‌گذارد. در نماز جماعت اگر امام جماعت در موردی شک کند ولی مأموم در همان مورد شکی نداشته باشد یا بلعکس، هر یک باید با اعتماد به دیگری که شک ندارد، نمازش را ادامه دهد. هرگاه بعد از سلام دادن نماز در انجام دادن یا ندادن یکی از اجزا یا در تعداد رکعات نماز شک کنیم، نباید به شکمان اعتنا کنیم؛ به شرط آن که دو طرف شکمان باطل نباشد. مثل شک بین سه و پنج در نماز چهار رکعتی که هر طرف آن را بگیریم نماز باطل است.